

VU Research Portal

Herman Hoeksema: A Theological Biography

Baskwell, P.J.

2006

document version

Publisher's PDF, also known as Version of record

[Link to publication in VU Research Portal](#)

citation for published version (APA)

Baskwell, P. J. (2006). *Herman Hoeksema: A Theological Biography*. [PhD-Thesis – Research external, graduation internal, Vrije Universiteit Amsterdam].

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

E-mail address:

vuresearchportal.ub@vu.nl

Samenvatting

Herman Hoeksema: een theologische biografie

In 1924 waren in Grand Rapids (Mich) ds Herman Hoeksema en een kleine groep volgelingen in een conflict verwickeld met hun eigen kerkgenootschap, de Christian Reformed Church in America. Deze kerk was toen een kleine gemeenschap, die hoofdzakelijk bestond uit hollandse emigranten en hun afstammelingen. Hoeksema en zijn volgelingen werden beschuldigd dat zij de 'leer' van de algemene genade verwierpen, een 'leer' die onlangs kerkelijk was aanvaard in drie punten en confessionele status had verkregen. Gesteund door twee predikanten, Henry Danhof en George Ophoff, vocht Hoeksema tegen deze aanvaarding vanaf de kansel en via de pers. Uiteindelijk was er geen ruimte binnen de Christian Reformed Church voor beide partijen; de Drie Punten over Algemene Genade werden aanvaard en Hoeksema en de zijnen werden afgewezen.

Het conflict rond Herman Hoeksema had te doen met brandende kwesties en discussies binnen de gereformeerde wereld aan het begin van de 20ste eeuw. Hoeksema had daar zeer eigen opvattingen over, maar als gevolg van het conflict zijn zij nooit onderzocht, evenmin als de ontwikkeling van zijn denken, behalve door mensen die zelf bij het conflict betrokken waren geweest. Na bijna een eeuw is de benodigde afstand verkregen om dit werk aan te vatten en Hoeksema's denken te onderzoeken. Deze studie handelt echter niet over heel het leerstuk van de algemene genade; het is eerder mijn poging om een van de meest karakteristieke theologen uit de gereformeerde wereld aan het begin van de laatste eeuw te begrijpen. Nu er meer afstand gekomen is, wil ik opnieuw zijn argumenten in de discussie over algemene genade naar voren brengen, en hen vanuit een breder perspectief in verband brengen met de verhouding tussen kerk en samenleving.

Daarom is het onderzoek dat volgt, bedoeld om de betekenis en de coherentie van Hoeksema's theologie aan te tonen aan de hand van zijn ontkenning van de algemene genade en van zijn eigen karakteristieke ontwikkeling. Het is niet bepaald aangenaam om ondergedompeld te worden in de droevige gebeurtenissen van strijd en twist in de kerk met zijn bitterheid en haat, zoals het geval was binnen de Christian Reformed Church en in Hoeksema's leven. Maar ik denk dat het uiteindelijk heilzaam is om de macht van de zonde in deze instellingen waar barmhartigheid zou moeten heersen, te onderkennen, als ook de flagrante onwil bij de kerkelijke ambtsdragers om broederlijk de verschillen te bespreken. Vandaar dat ik dit conflict met al de haatgevoelens, tegenstrijdigheden en dwaasheden aan de orde wil stellen. Bovendien denk ik dat we een beter inzicht verkrijgen in het geestesleven dat de mens Herman Hoeksema bepaalde door middel van de opzet en onderverdelingen die ik voor deze studie heb gekozen, namelijk door te beginnen met een geestelijk-intellectuele biografie van Hoeksema om daarna verder te gaan met een analyse vanuit zijn perspectief van de Drie Punten uit 1924 over de algemene genade.

Wat is zo belangrijk aan dit leerstuk van de algemene genade, dat voor de ontkenning ervan Hoeksema als predikant werd afgezet? Zoals de Drie Punten zelf laten zien, gaat het in dit leerstuk niet om een enkelvoudige conceptie, maar eigenlijk om een rubriek, of categorie, die verschillende, nogal ongelijke stellingen omvat. Op deze manier volg ik hoofdzakelijk de uitleg van deze 'leer' die confessionele status

verkregen had in de Christian Reformed Church in de tijd van Hoeksema. Eenvoudig gesteld, het leerstuk van de algemene genade maakt het mogelijk te erkennen dat niet-christenen goede dingen kunnen doen met name in de publieke sfeer en in andere sferen van de cultuur. Het stelt ook dat het een van de werkzaamheden van de Heilige Geest is om de zonde in het hart van niet-christenen te beteugelen. En nog een ander aspect is de overtuiging dat God gunstig gezind is jegens de ongelovige, zoals dat blijkt uit het vrije aanbod van het evangelie. Er zijn inderdaad andere dingen die in dit leerstuk aan de orde komen; in de loop van onze studie zullen we ons echter hoofdzakelijk bezig houden met deze drie stellingen, omdat het de punten waren die in 1924 confessionele status ontvingen in de Christian Reformed Church en waartegen Hoeksema zich verzette, ook al betekende dat zijn verwijdering uit de kerkgemeenschap. Van hieruit bezien is dit proefschrift niet bedoeld om de definitieve studie te zijn over de 'leer' van de algemene genade. Het is eerder de studie over de ontmoeting van één man met deze concepties en zijn verwerping ervan, en dat vanuit zijn perspectief. Sinds Hoeksema hebben veel anderen zich in dit debat laten horen. Maar het valt buiten het bestek van deze studie om hen allemaal gedetailleerd te behandelen.

Ik stel ook de vraag aan de orde: wie was Herman Hoeksema? De Protestant Reformed Churches, die hij stichtte na de afzetting uit zijn ambt binnen de Christian Reformed Church, menen dat hij een opmerkelijk mens was. De Christian Reformed Church en haar geschiedschrijvers behandelen hem als weinig meer dan een voetnoot bij hun eigen geschiedenis. Vanaf 1924 heeft men vaker Hoeksema genegeerd dan dat men hem serieus genomen heeft; men heeft hem al helemaal niet weerlegd. Geboren als hij was in Nederland in relatieve armoede, leerde Hoeksema al jong te vechten voor wat hij wilde. Het lijkt er echter op dat hij iets te veel van het vechten hield en dat kwam hem niet van pas in zijn latere kerkstrijd. Ondanks zijn ongelukkige jeugd en sommige nogal onaangename karaktereigenschappen geloof ik toch dat Herman Hoeksema, als een van de meer karakteristieke en consistent gereformeerde theologen van de 20ste eeuw, nog altijd iemand van gewicht is, met wie men rekening dient te houden.
